

Výzkumný záměr 2:

Výzkum ostatních tuhých odpadů, materiálů a vedlejších produktů hutních a souvisejících provozů

Typy metalurgických odpadů

- Vysokopecní kal (VPK)
- Ocelářenský kal (OCK)
- Směsný kal (OCK+VPK)
- Konvertorové kaly
- Odprašky z elektrostatických a látkových filtrů

Současné směry výzkumu

- Odzinkování metalurgických odpadů.
  - Odstraňování zinku hydrometalurgicky – kyselým loužením
  - Odstraňování zinku pyrometalurgicky – rotační pec.
- Využití kyselého výluhu.
  - příprava nanokompozitů ZnO-GO a ZnO-gC₃N₄
- Elektrochemická charakterizace rezidua po kyselém loužení.
- Sorpční testy.
  - Sorpce fosfátů na původních a loužených metalurgických odpadech.
  - Sorpce léčiv na loužených metalurgických odpadech.
  - Sorpce vybraných kationtů těžkých kovů.
- Odstraňování alkálií ze vzorků metalurgických odprašků.

Hydrometalurgické odstraňování Zn

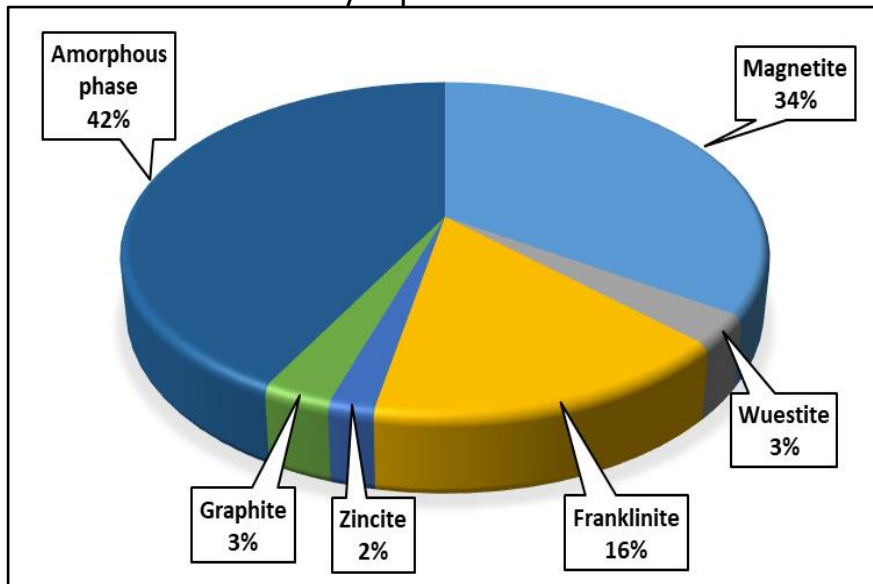
Vzorek:

- Ocelářenský kal
- Zrnitost < 0,1 mm
- 0,01 M CH₃COOH

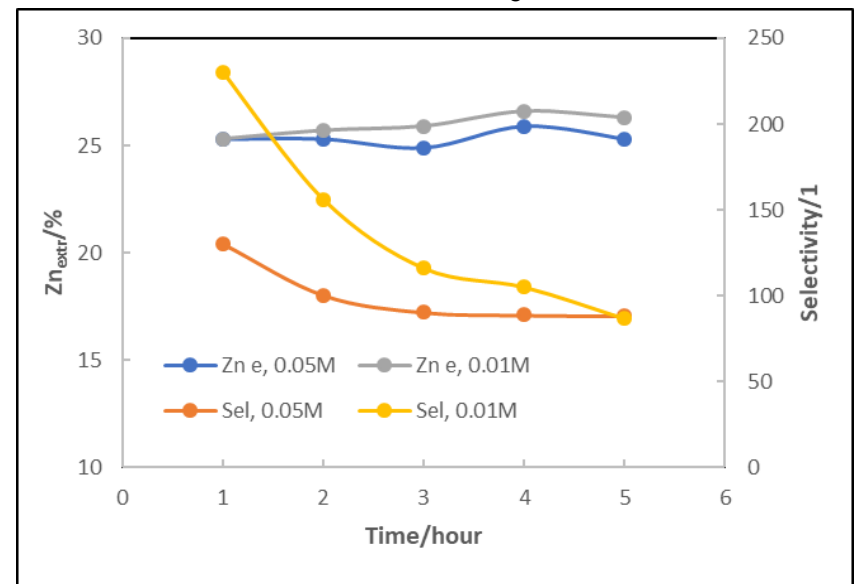
Tabulka 1 Prvková analýza kovů v původním a louženém OC-kalu

Zn (wt%)	Fe (wt%)	Pb (wt%)	Cd (wt%)	Ca (wt%)	Mn (wt%)	Cr (wt%)	Mg (wt%)
10,75	49,0	0,64	0,02	1,70	0,95	0,15	0,89
8,0	59,0	0,63	0,01	0,19	0,92	0,08	0,01

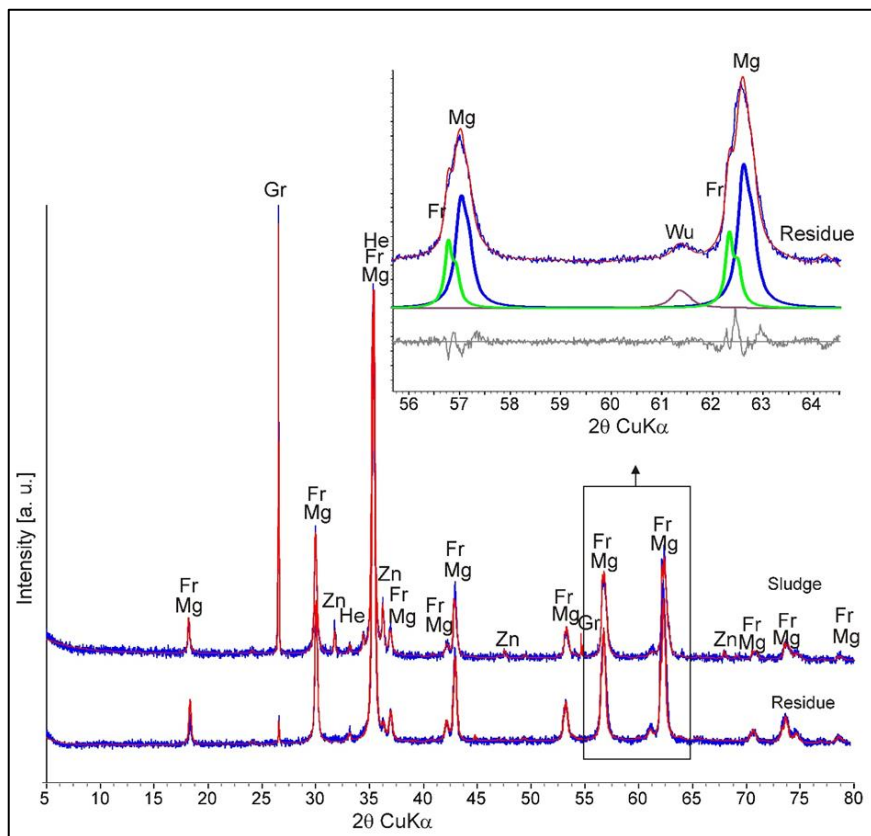
Obr. 1 Fázová analýza původního OC-kalu

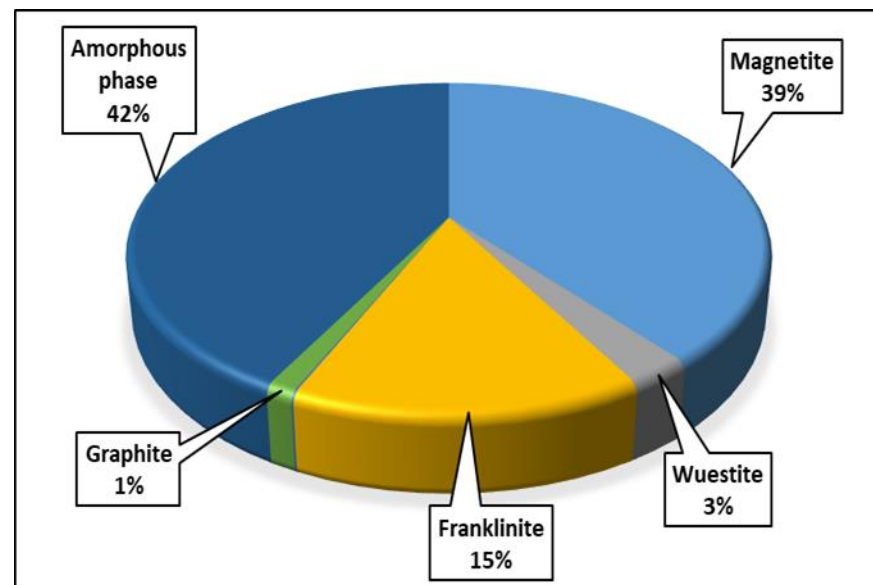
Obr. 2 Časová závislost extrakce Zn z OC-kalu a selektivity pro 0,05 a 0,01M CH₃COOH

Obr. 3 RTG záznamy původního kalu a pevného rezidua po loužení v 0,01 M CH₃COOH.

Obr. 4 Fázová analýza louženého OC-kalu

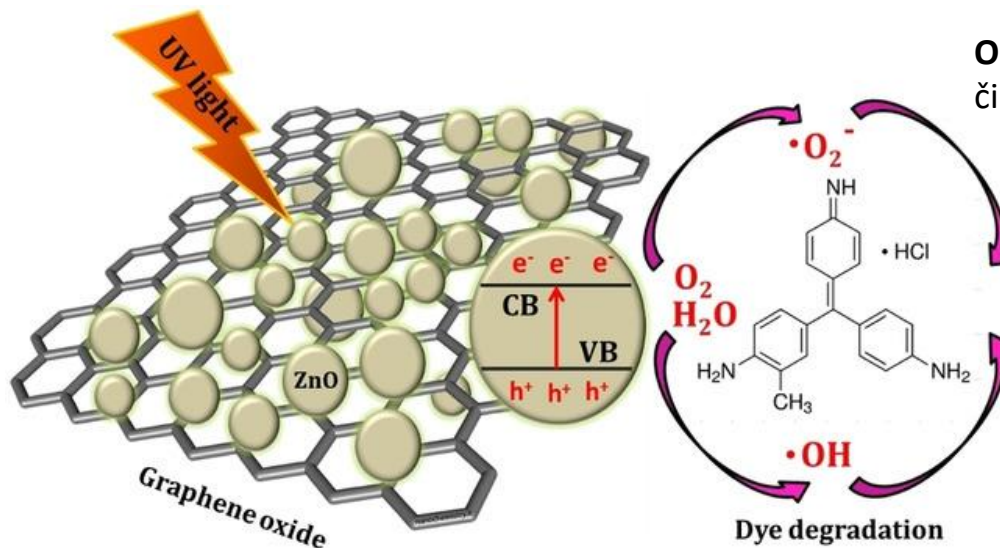
Závěry:

- Zn vázán ve dvou formách, jako oxid a ferit zinečnatý.
- Louží se **pouze** oxidická forma Zn.
- S rostoucím časem loužení **klesá selektivita** loužení Zn.

Příprava kompozitních materiálů na bázi ZnO-GO a ZnO-gC₃N₄

Mechanismus fotokatalytického účinku kompozitů:

- Excitace elektronů v polovodivém ZnO a tvorba dvojic elektron - díra (e^- , h^+).
- Separace elektronů a děr (zabránění opětovné rekombinace).
- Elektrony odvedené GO nebo g-C₃N₄ se podílí ve vodném prostředí na vzniku peroxidických radikálů, díry na vzniku hydroxylových radikálů.
- Oba radikály napadají molekuly odbourávaného barviva.

Obr. 5 Mechanismus fotokatalytické činnosti kompozitu

Příprava výluhu ocelářenského kalu:

- 100 g vysušeného ocelářenského kalu o velikosti částic $<0,1 \text{ mm}$ louženo v 200 ml kyseliny octové ($c = 1,0 \text{ mol.dm}^{-3}$) při teplotě 24°C po dobu 24 h za stálého třepání (180 rpm).

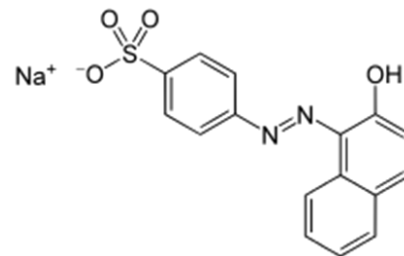
Tabulka 2 Složení výluhu po ocelářenském kalu [mg/dm^3]

Zn	Fe	Pb	Cd	Mn	Cr	Mg	Ca
19 780	478	876	62,8	180	10,5	227	513

Jedná se vždy o octany uvedených kovů

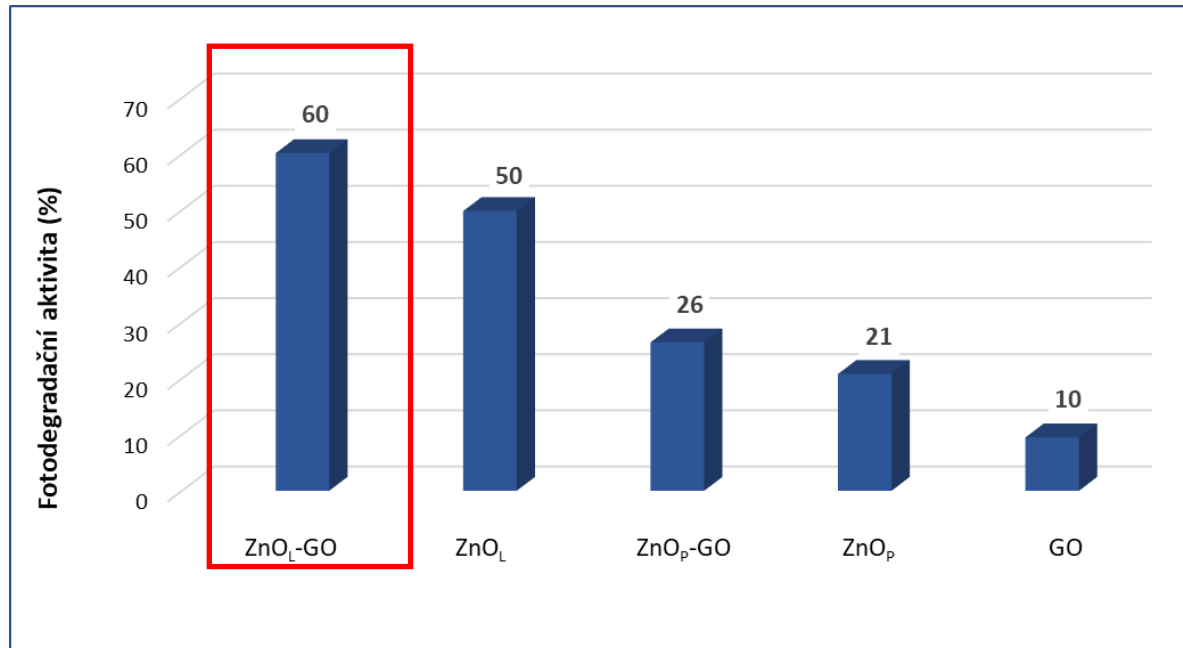
Fotokatalytická účinnost:

- Je vyjádřena úbytkem koncentrace azobarviva **Acid Orange 7** v modelovém vodném roztoku.

Kompozit ZnO-GO

Obr. 6 Srovnání fotodegradační aktivity připravených materiálů

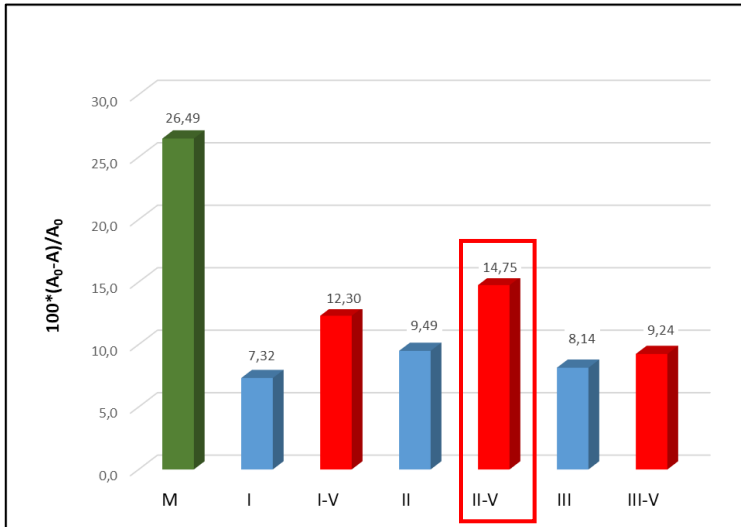

Závěry:

- Kompozit ZnO_L-GO z octanového výluhu z OC-kalu vykazoal nejvyšší fotokatalytickou aktivitu.
- Dochází k synergii mezi složkami kompozitu (složky GO i ZnO vykazují nižší fotoaktivitu) .
- Vyšší fotokatalytickou účinnost vzorku ZnO_L proti ZnO_p lze vysvětlit fotoaktivitou některého z dalších oxidů kovů (Fe, Mn...) přítomných ve výluhu.

Ob. 7 Srovnání fotokatalytické účinnosti
připravených materiálů

Závěry:

- Připravené kompozity ZnO-gC₃N₄ vykazují **nižší** fotokatalytickou aktivitu než čistý g-C₃N₄.
- Možná **příčina** - tvorba **kyanamidu zinečnatého ZnCN₂** detekovaného RTG analýzou vzorku II-V.
- Potvrzuje se **pozitivní** vliv **příměsí** dalších oxidů kovů na fotoaktivitu kompozitu.
- Nejlepší fotoaktivitu vykazoval kompozit s 10% ZnO_L (vzorek **II-V**).

Kompozit ZnO-gC₃N₄

Vzorky:

M – čistý g-C₃N₄ (z melaminu);

I – g-C₃N₄/5% ZnO;

II – g-C₃N₄/10% ZnO;

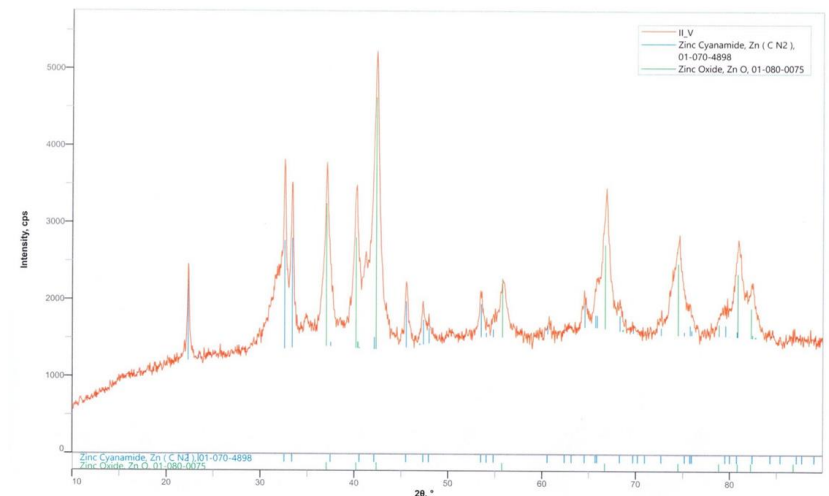
III – g-C₃N₄/15% ZnO;

I-V – g-C₃N₄/5% ZnO_L (z výluhu);

II-V – g-C₃N₄/10% ZnO_L (z výluhu);

III-V – g-C₃N₄/15% ZnO_L (z výluhu)

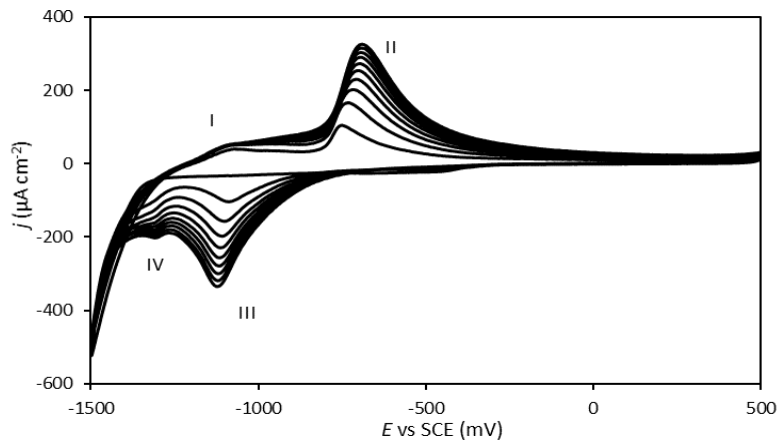
Ob. 8 RTG záznam vzorku II-V

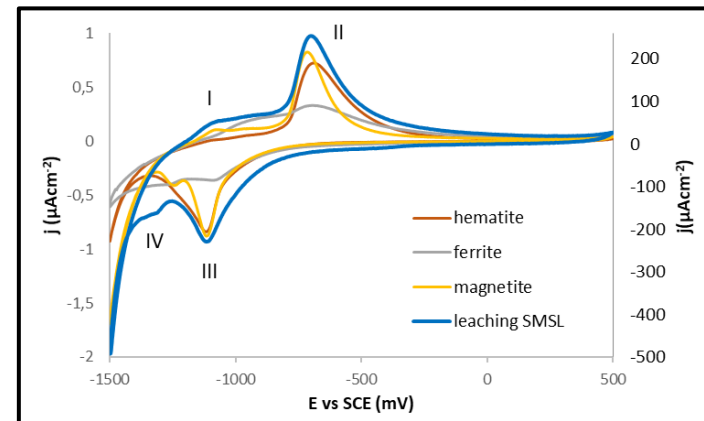
Elektrochemická charakterizace rezidua

Obr. 9 CV louženého kalu, 1 M NaOH, rychlost skenu 10 mV/s

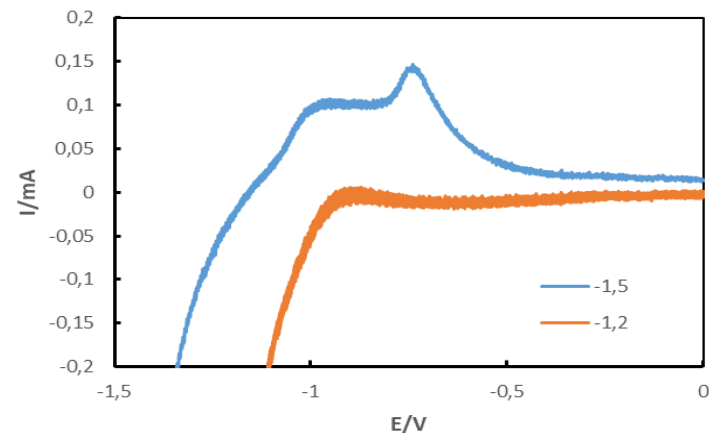

- I** (E = -1100mV): $\text{Fe}^0 \rightarrow \text{Fe(OH)}_2$
 $\text{Fe}^0 \rightarrow \text{FeO}$
- II** (E = -710mV): $\text{Fe(OH)}_2 \rightarrow \text{FeOOH}$
 $\text{Fe(OH)}_2 \rightarrow \text{Fe}_3\text{O}_4$
- III** (E = -1100mV) $\text{Fe}_3\text{O}_4 \rightarrow \text{Fe(OH)}_2$
 $\text{Fe}_3\text{O}_4 \rightarrow \text{HFeO}_2^-$
- IV** (E = -1310mV) $\text{Fe(OH)}_2 \rightarrow \text{Fe}^0$

Obr. 10 Srovnání CV rezidua a čistých složek

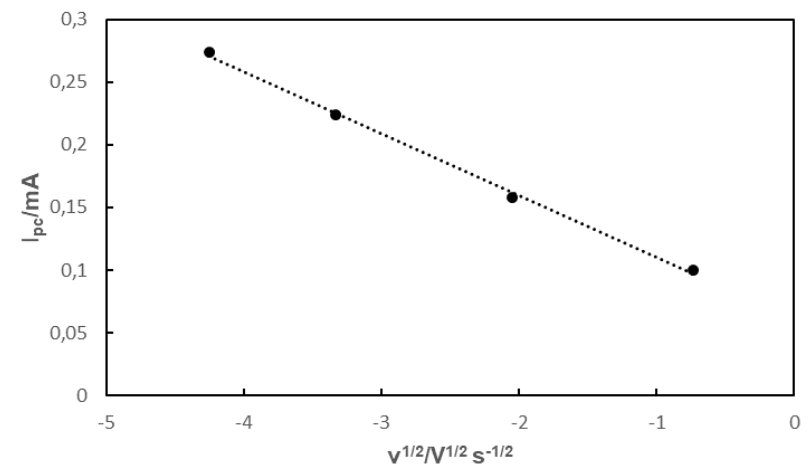
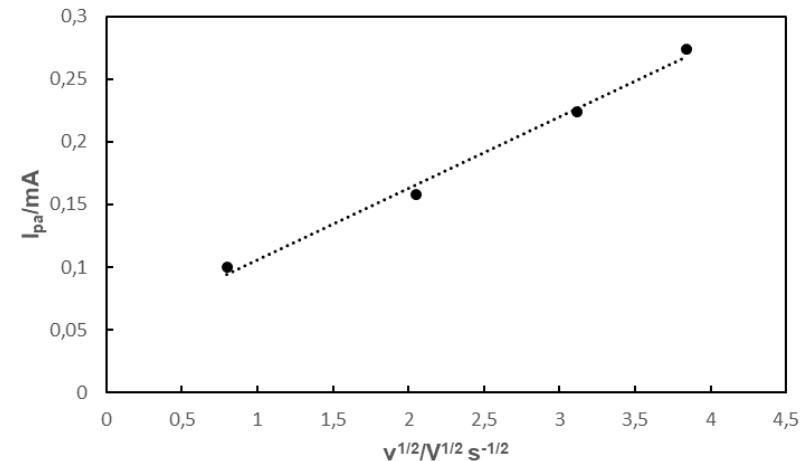
Obr. 11 Vliv vodíku na anodickou větev, Zn-ferrit

Závěry:

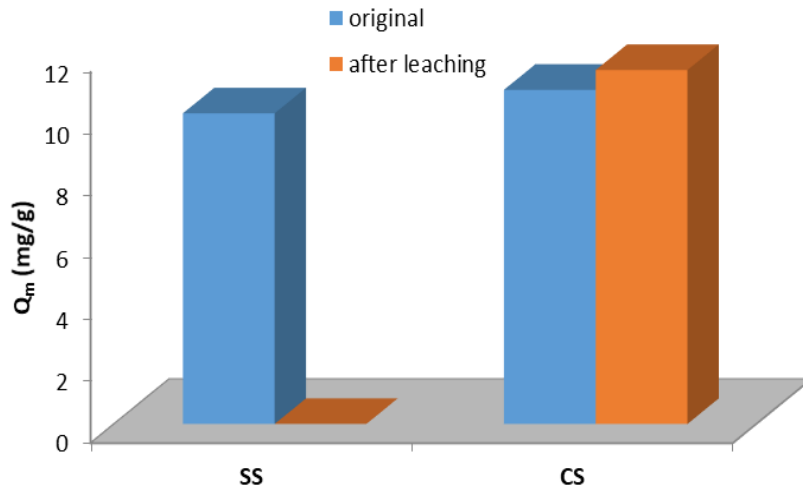
- Výsledky elektrochemických experimentů jsou **podobné** pro všechny testované materiály.
- Uplatňuje se vliv vodíku v prvních fázích cyklování.
- Závislost maxima anodického a katodického proudu na druhé odmocnině rychlosti skenování je **lineární** – typické pro **reverzibilní** proces.
- S rostoucím počtem cyklů se zvyšuje proudová odezva - zvětšuje se plocha pracovní elektrody.
- Poměr anodického a katodického píku se blíží jedné, což ukazuje na **kvazireverzibilní** proces.
- Po mnohonásobném opakování cyklů se systém dostává do **rovnovážného stavu**.

Obr. 12 Závislosti anodického a katodického maxima na druhé odmocnině rychlosti skenu

Obr.14 Srovnání IČ spekter obou kalů před a po sorpci fosfátů.

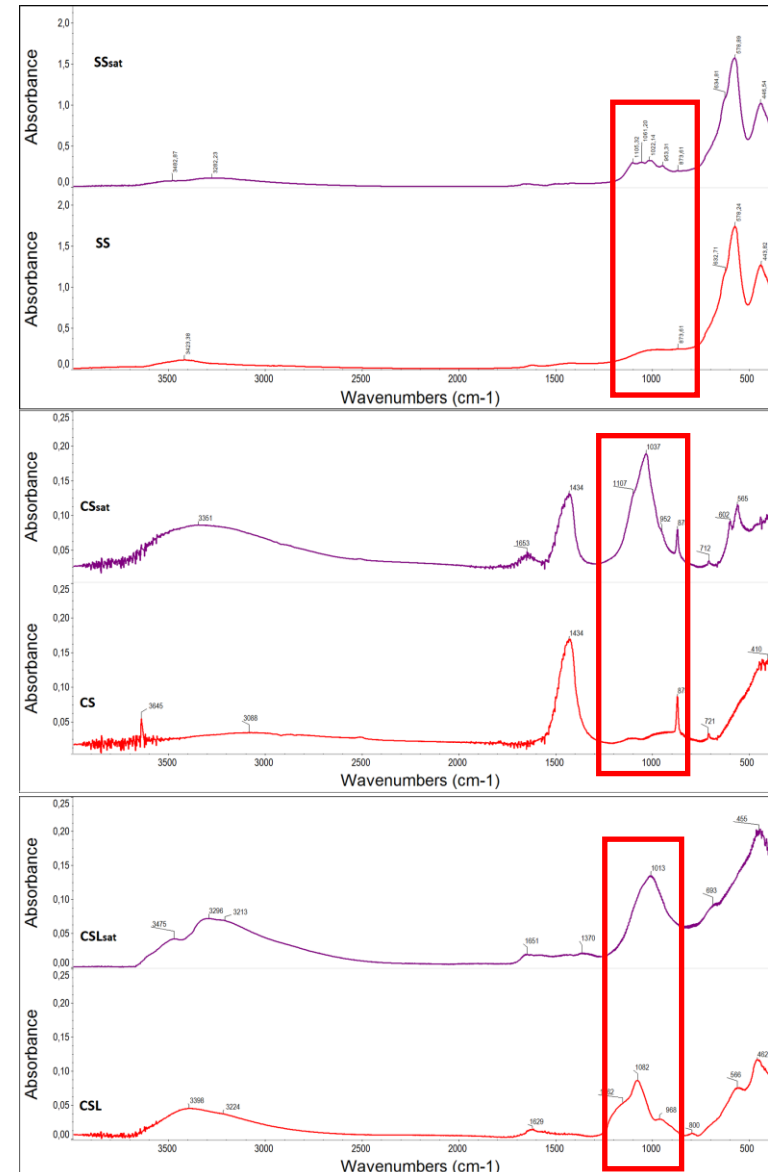
Sorpční testy s fosfáty

Obr. 13 Srovnání sorpčních kapacit kalů před a po kyselém loužení. (SS-OC kal, CS-KV kal, CSL-loužený KV kal)

Závěry:

- Zjištěny podobné sorpční kapacity, ale rozdílné mechanismy zachytu fosfátů.
- OC-kal: tvorba povrchových komplexů se zinkitem.
- KV-kal: tvorba $\text{FePO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ a vznik mono- a bi-molekulárních Fe-komplexů.

Sorpce antibiotik na metalurgických odpadech

Použité sorbenty:

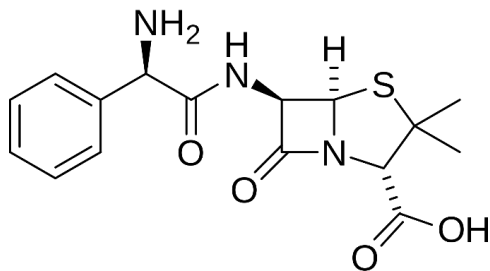
- ESP-L – loužené odprašky z elektrofiltrů
- VPK-L – loužený vysokopecní kal

Podmínky:

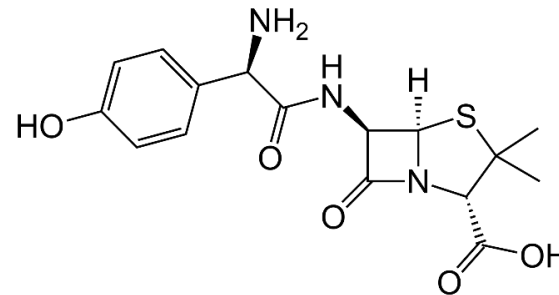
- Počáteční koncentrace roztoku $C_0 = 10 \text{ mg/L}$
- Objem roztoku $V = 20 \text{ ml}$
- Doba sorpce 24 hod

Tabulka 3 Charakteristiky vybraných antibiotik

	M (g/mol)	rozpustnost (g/l)
ampicilin (AMP)	349,41	10
amoxicilin (AMX)	365,40	2-3

Obr. 15 Strukturní vzorec AMP

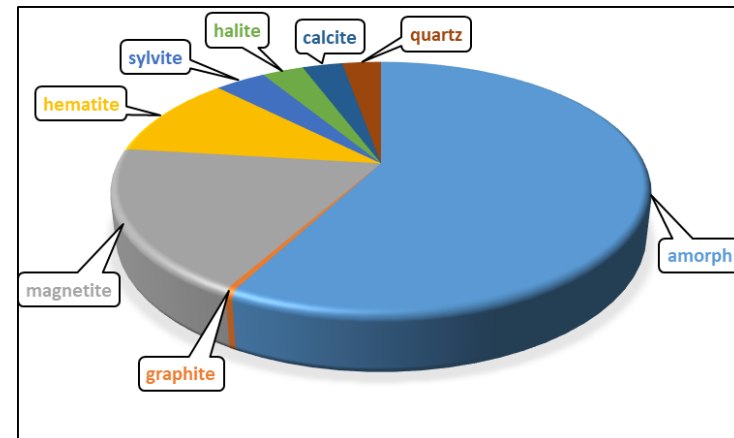

Obr. 16 Strukturní vzorec AMX

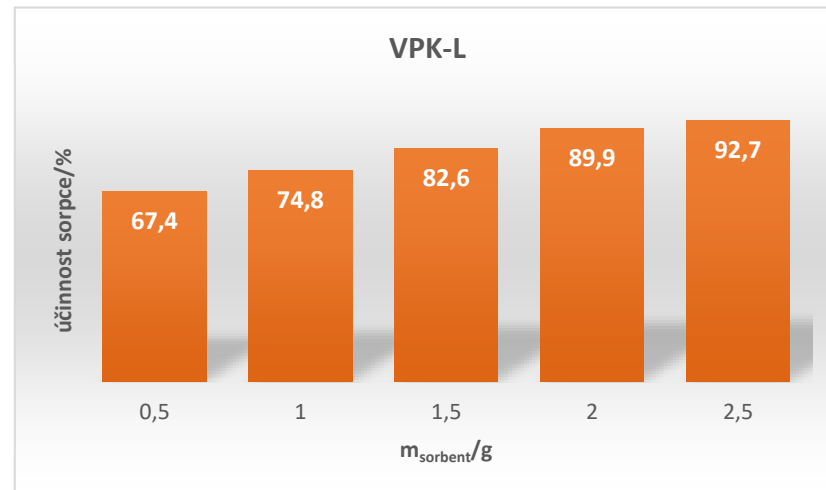
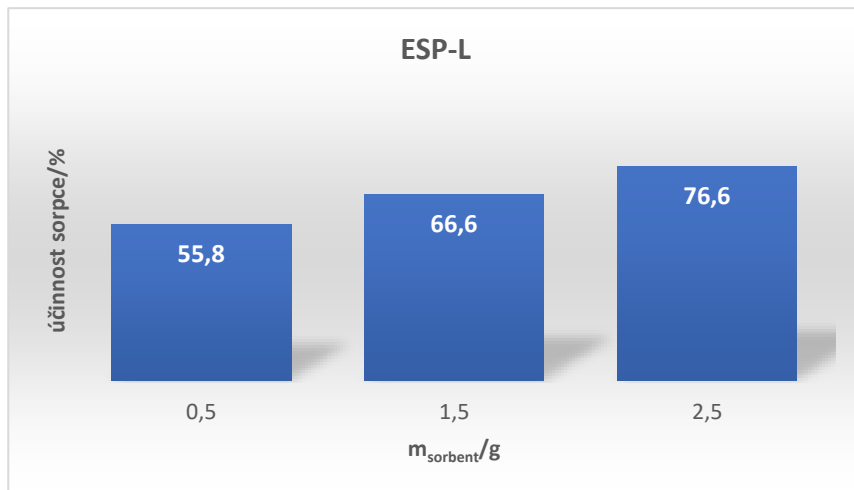
Tabulka 4 Prvková analýza vzorků ESP a VPK

wt.%	Fe	SiO ₂	CaO	MgO	Al ₂ O ₃	K	Na	C
ESP	55,5	5,3	5,7	1,5	2,0	1,9	1,1	2,5
VPK	49,3	7,9	6,8	2,8	1,7	0,1	-	7,7

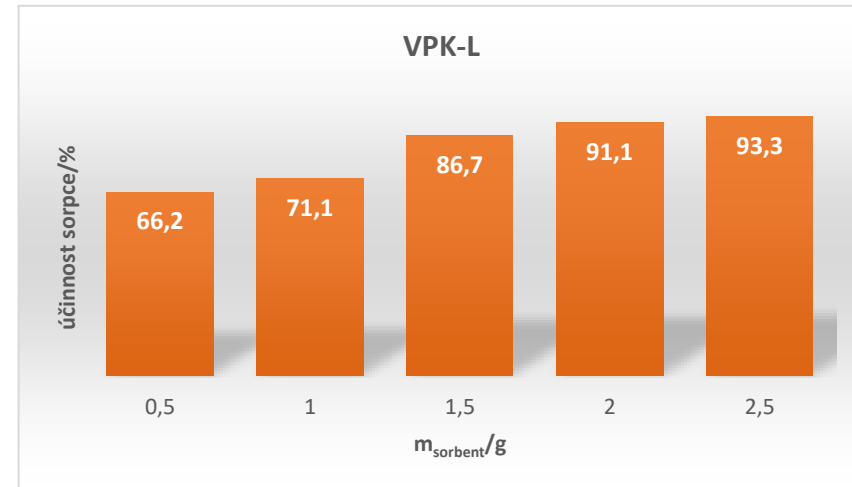
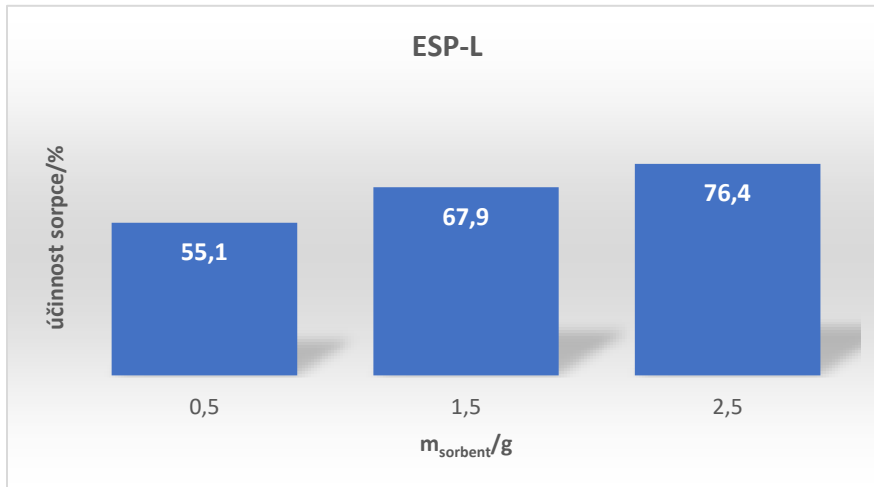
Obr. 17 Fázová analýza odprašku ESP

Obr. 18 Účinnost sorpce ampicilinu (AMP) na odpadech

Obr. 19 Účinnost sorpce amoxicilinu (AMX) na odpadech

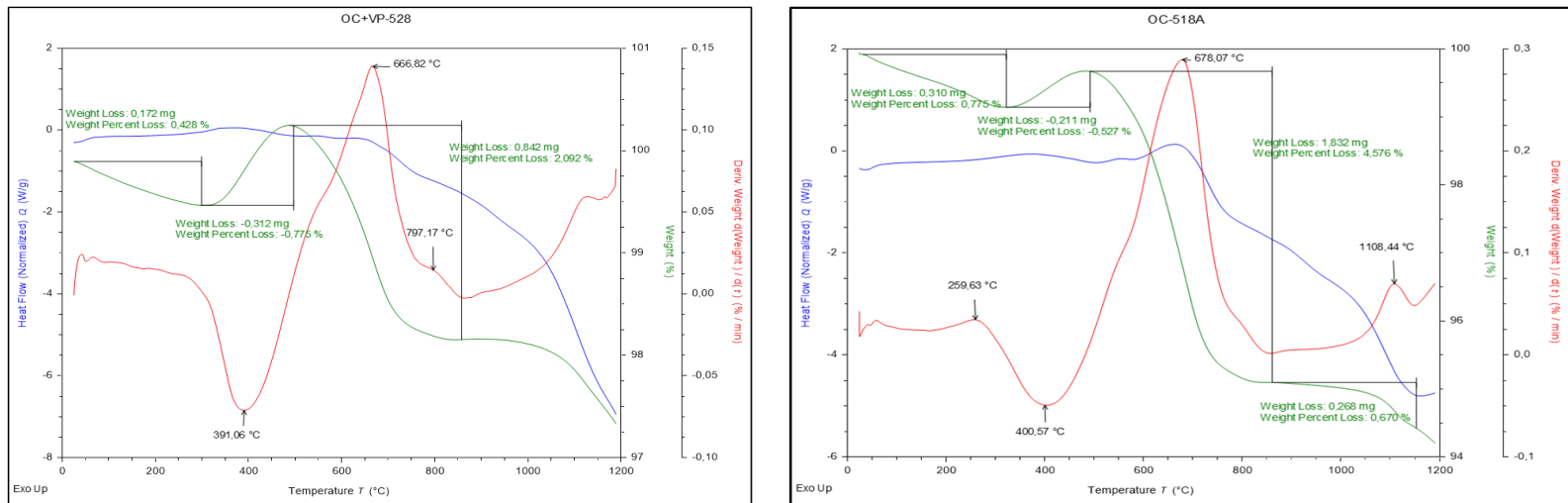

Závěry:

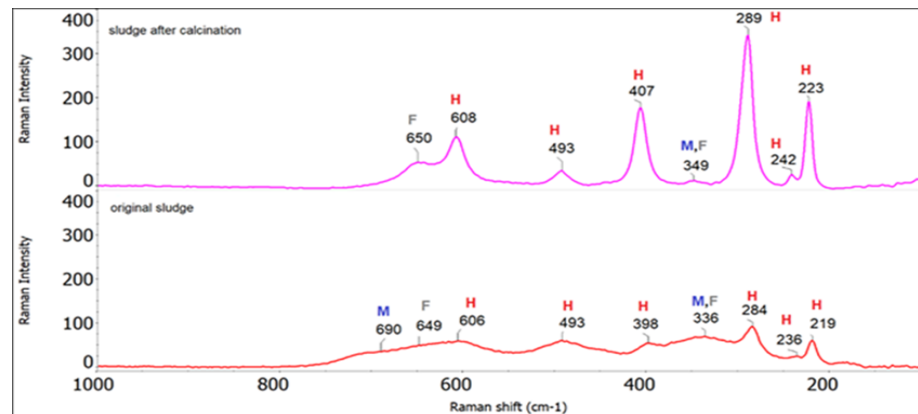
- Lepší sorpční schopnosti vykazuje VPK-L než ESP-L
- Účinnost sorpce AMP: ESP-L (56-77%) a VPK-L (67-93%)
- Účinnost sorpce AMX: ESP-L (55-76%) a VPK-L (66-93%)
- Maximální sorpční kapacita pro AMP: $q_e = 0,27 \text{ mg g}^{-1}$ (VPK-L)
- Maximální sorpční kapacita pro AMX: $q_e = 0,26 \text{ mg g}^{-1}$ (VPK-L)
- Pravděpodobně rozdílné sorpční mechanismy: sorpci AMP a AMX na ESP-L vyhovuje Freundlichova izoterma, sorpci na VPK-L Langmuirova izoterma.

Pyrometalurgické odstraňování Zn ze směsného kalu

Obr. 20 Termická analýza vzorků směsného OC(70%)+VP(30%) kalu a původního OC-kalu

Obr. 21 Ramanská spektra původního a kalcinovaného (1000°C) OC-kalu

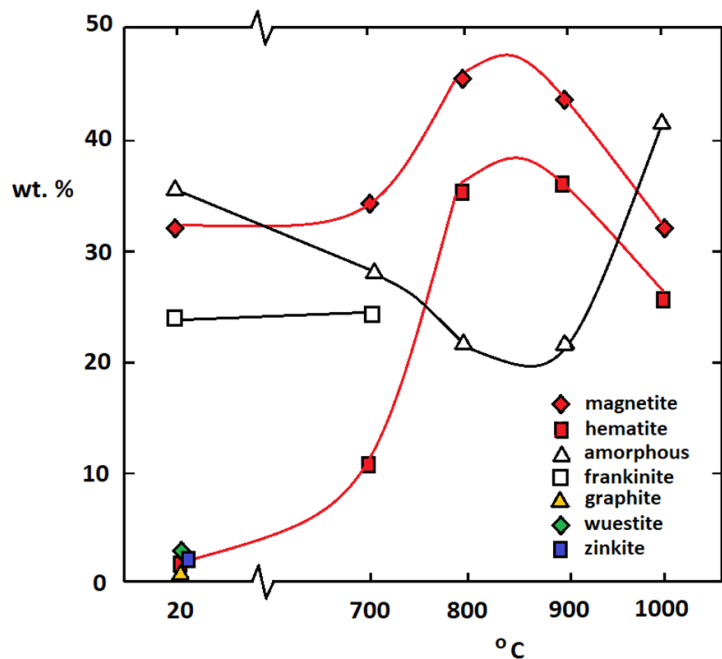

Závěry:

- 350 – 500°C oxidace Fe^{II} na Fe^{III}
- 500 – 800°C oxidace C na CO₂
- Obsah C v kalech cca 4 %

Obr. 22 Srovnání RTG-analýz OC-kalu kalcinovaného při různých teplotách

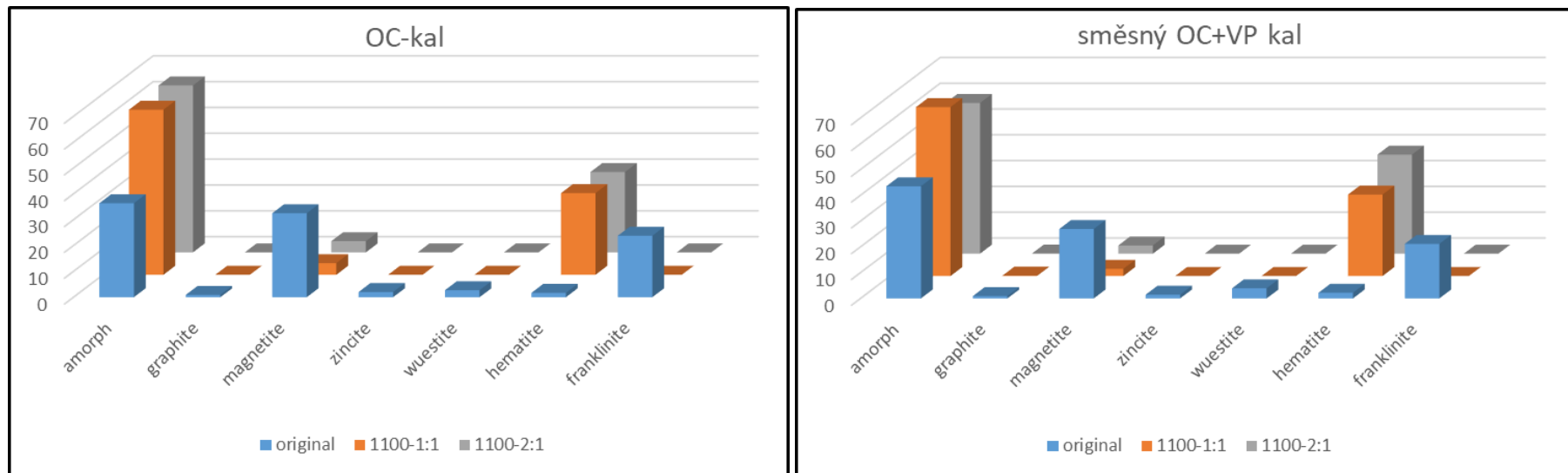
Tabulka 5 Prvková analýza OC kalu po kalcinaci při různých teplotách

	OC-kal 700	OC-kal 800	OC-kal 900	OC-kal 1000
CaO	1,79	1,79	1,72	1,76
SiO ₂	2,16	2,19	2,19	2,18
Al ₂ O ₃	0,39	0,37	0,38	0,32
MgO	0,88	0,87	1,09	1,06
Fe ₂ O ₃	74,32	74,42	74,81	75,01
K ₂ O	0,18	0,18	0,15	0,13
MnO	1,33	1,38	1,35	1,35
Cr ₂ O ₃	0,22	0,21	0,21	0,22
P ₂ O ₅	0,23	0,22	0,22	0,23
TiO ₂	0,02	0,02	0,02	0,02
ZnO	13,72	13,73	13,85	13,82
CuO	0,088	0,090	0,090	0,086
PbO	0,591	0,549	0,509	0,512

Závěry:

- Při kalcinaci do 1000°C dochází pouze k fázovým změnám.
- Narůstá podíl hematitu, nelze rozlišit fáze franklinitu a magnetitu.
- Celkový obsah Zn zůstává **nezměněn**.

Obr. 23 Srovnání fázových analýz vzorků OC-kalu a směsného kalu kalcinovaných při teplotě 1100°C s poměry kal:grafit = 1:1 a 2:1

Závěry:

- Pozorován výrazný **nárůst** podílu **amorfní fáze**.
- Proběhla oxidace magnetitu na hematit.
- **Nebyly** identifikovány fáze **zinkitu** a **franklinitu**.
- Předběžné výsledky naznačují u vzorků s poměrem kal:grafit = 1:1 **pokles** obsahu **Zn** pod 1%.

Odstraňování alkálií ze vzorků odprašků

Tabulka 6 Obsah sledovaných prvků v původním a louženém odprašku ESP

Prvek	Původní vzorek	L/S = 20 (1x)	L/S = 3 (3x)	L/S = 3 (6x)
Cl	16,60	1,21	0,27	0,12
Na	3,89	0,07	0,05	0,04
K	6,07	0,08	0,07	0,07
MgO	0,81	1,24	1,08	0,94
Fe	33,19	52,45	48,09	50,82
CaO	3,95	4,37	4,38	4,09

Podmínky:

- louženo v demi vodě,
- laboratorní teplota
- doba loužení: 1h

Závěry: u odprašků ESP odstraněno

- **Cl:** 92,71% - 98,37% - 99,28%
- **Na:** 98,20% - 98,71% - 98,97%
- **K:** 98,68% - 98,85% - 98,85%

Děkuji za pozornost